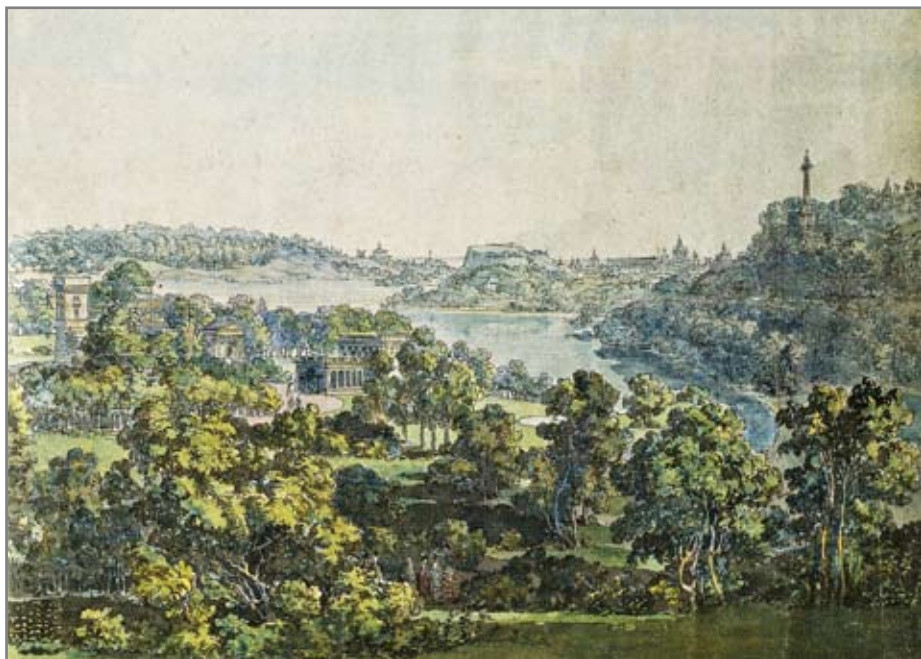

Hwad Behagas?

Somnia plus vigili quam dormienti nocent

Bellmanssällskapetets medlemsblad

N:o 1 Anno 2017

Gustav III:s dröm om Haga, gestaltad av arkitekten J.L. Desprez.

Lite till vänster Gustav III:s paviljong, till höger Grottberget med ett planerat utsiktstorn, i fonden Stockholms slott och Katarina kyrka. Se s. 14

Medlemsavgiften 2017!

Ordförandeord 2, Årsmöte 23 april 3, Bellmankryssning i maj 4, Bellmans språk i Börssalen 6, Masreliezrummen 8, Besök på Nummerlotteriet 10, Gustaf III-sällskapet 12, Medlemsgåva 14, Bellman i juletid 15, Medlemsavgiften 16

Kära Bellmanvänner!

Just nu pågår förberedelserna för fullt inför vår stora Bellmankryssning på Cinderella den 7–8 maj. Artisterna – Mikael Samuelson, Thord Lindé och Peter Collin – fnslipar sina musikaliska program och de tre föreläsarna lägger sista handen vid sina föredrag, vinprovningar och alla de berättelser som kommer att ta oss tillbaka till Bellmans 1700-tal.

Jag hoppas att så många som möjligt kan och vill följa med! Särskilt ser jag fram emot att samtala med alla de Bellmanvänner som kommer att fylla båten och våra program. Man behöver inte vara medlem i Bellmansällskapet för att boka Bellmankryssningen. Ta med vänner och bekanta! Kanske väljer de sedan att bli medlemmar – det betyder mycket för oss.

Det är fascinerande att det alltid verkar finnas något nytt att upptäcka hos Bellman, i hans texter och i det som fortfarande finns kvar av 1700-talsmiljöer i Stockholm. I januari fick styrelsen en inbjudan att besöka Kungliga Nummerlotteriets gamla hus på Svartmangatan 9, Bellmans officiella arbetsplats från 1776 till 1795. Läs mer om det och mycket annat i detta nummer av Hwad Behagas?!

*Mats Hayen
Ordförande*

BELLMANSSÄLLSKAPET

Ordförande
Mats Hayen
mats.hayen@stockholm.se

Vice ordförande
Henrik Mickos
henrik.mickos@telia.com

Sekreterare, webbredaktör
Jennie Nell
jennie.nell@littvet.su.se

Arkivarie
Cecilia Wijnbladh
cecilia.wijnbladh1@gmail.com

Skattmästare
Olof Holm
olof.holm@huddinge.se

Klubbmästare
Hans-Jacob Bonnier
nisse@bonnier.se

Redaktion Hwad Behagas?
Catharina Grünbaum
catharina.grunbaum@explicare.se

Webbmästare
Eva Frykevall
eva@frykevall.com

Övriga ledamöter
Christian Bratt
chr.bratt3a@gmail.com

Carina Burman
Carina.Burman@littvet.uu.se

Bengt Jonshult
embarkeringen@gmail.com

Hans Nilsson
whiskyhasse@gmail.com

Postadress:
Bellmansällskapet
c/o Olof Holm
Terapivägen 16 E
141 56 Huddinge

E-post:
sallskapet@bellman.org

Hemsida:
www.bellman.org

Sällskapets pg:
45 19 50-0

BELLMANSSÄLLSKAPET

kallar till

ÅRSMÖTE 2017

Söndagen den 23 april kl. 15

på Nedre Manilla, Djurgårdsvägen 232

Klockan 16, efter årsmötesförhandlingarna,
ges föreställningen

GUTÅR BÅD NATT OCH DAG!

med skådespelaren **RICHARD FORSGREN**
ackompanjerad av **LEO KREPPER**

För Bellmansällskapets medlemmar är föreställningen gratis, för gäster kostar den 100 kr, och då ingår pausbubbel. (Medtag i namnförsett kuvert eller swisha på plats.) Begränsat antal platser. Föranmälan till föreställningen till skattmästaren Olof Holm, olofholm49@gmail.com, senast den 13 april.

Buss 69 till Manilla från t.ex. Klarabergsviadukten.

Vinjett av Yngve Berg

Följ med Bellman till sjöss!

Den 7–8 maj gör Viking Lines ”Cinderella” en kryssning Stockholm-Mariehamn och åter med ett helt Bellmanprogram ombord.

Efter ombordstigningen kl. 17 på söndagskvällen den 7 maj, och efter välkomstdrinken, inleder trubadurerna *Peter Collin* och *Thord Lindé*. Därpå följer en konsert med *Mikael Samuelson*, välkänd även som Bellmantolkare, ackompanjerad av Mats Bergström.

Klockan 21 är det dags för middag.

Måndagen den 8 maj ägnas åt både föredrag och musik. Bellmansällskapets ordförande *Mats Hayen* talar om *Människor och miljöer i Bellmans Stockholm*, *Peter Collin* framför sina egna tidsriktiga tonsättningar av dikter ur *Fredmans Testamente*, ackompanjerad av *Mats Schubert* (från Bo Kaspers orkester) och *Göran Eriksson*.

Catharina Grünbaum talar om *Bellman som språkvirtuos* med musikaliska illustrationer av *Thord Lindé*.

Vad drack man på Bellmans tid? Rött vin med pimpinella, förstås, bischoff, dubbelt öl och en hel del annat. *Henrik Mickos* berättar om *1700-talets drycker* och låter oss smaka på ett antal av dem.

Efter lunch avslutar vi med en paneldebatt om Bellman på skiva genom tiderna – med musikaliska exempel.

Vi lägger till i Stockholm kl. 15.15.

För 839 kronor får man plats i en fyrbäddshytt (insida), välkomstdrink, buffémiddag med vin, öl och kaffe samt på måndagen bufféfrukost. Detta är ett prisexempel – man kan naturligtvis välja annan typ av hytt och måltid.

Boka resan hos Vikingline på nätet eller telefon 08-452 40 00, kod BELLMAN. På vikingline.se/hitta-resa/kryssningar/temakryssningar/bellmankryssning/ ges mer information och hela programmet med tid och plats för de olika inslagen.

Möt oss ombord!

Mikael Samuelson

Sångare, skådespelare och kompositör. En av Sveriges mest välmeriterade Bellmantolkare. Framträder tillsammans med gitarristen Mats Bergström.

Mats Hayen

Historiker och arkivarie, ordförande i Bellmansällskapet. Berättar om människor och miljöer i Bellmans Stockholm.

Catharina Grünbaum

Språkvårdare och Bellmankännare, mångårig medarbetare i Dagens Nyheter. Visar hur suveränt Bellman använder språket.

Thord Lindé

Bellmansångare, gitarrist och skådespelare. Uppträder i Fredmans gestalt.

Henrik Mickos

Dryckeshistoriker, Bellmanexpert, vice ordförande i Bellmansällskapet och även stormästare i ordensällskapet Par Bricole.

Peter Collin

Har tonsatt okända dikter av Bellman och spelat in dem tillsammans med medlemmar från Bo Kaspers Orkester.

Bellman som språkvirtuos

- årets Byströmföreläsning

Gråmurrig himmel, grinig snålblåst runt hörnen. Tänk om det inte kommer några – vem vill egentligen sticka ut näsan idag?

Det är den 5 februari, söndag, och det är dags för vår årliga Bellmanföreläsning till forskaren Olof Byströms minne. Den skall som vanligt hållas i den vackra Börssalen – Svenska Akademien låter oss generöst få vara där varje år, Vilken lycka!

Ljus och värme sprids, farhågorna skingras när publiken nästan plötsligt har kommit på plats. Vi är 70 personer. Härligt!

Stor förväntan. Nu blir det fest!

Catharina Grünbaum, vår egen språkvetare, språkvårdare och dessutom redaktör för *Hwad Behagas?*, skall tala om Carl Michael Bellmans språkliga genialitet. *Carl Håkan Essmar* skall med sin cister – en kopia av Bellmans egen – illustrera texterna musikaliskt.

Och vilken resa det blir!

Catharina lotsar oss genom Bellmans skickliga språkhantering. Dubbeltydigheter avslöjas, stockholmsslang från det sena 1700-talet kommenteras, och versen, som så suveränt formar innehållet, lyfts fram. Till och med alexandrinerna,

Catharina Grünbaum talade Bellmans genialiska bruk av språket ...

som på svenska så lätt blir lite taktfasta, blir hos Bellman sångbara i "Träd fram du nattens gud".

Vid presentationen av Epistel 1 dyker så en nog så påstruken Fredman plötsligt upp, han tar sig med viss svårighet och med cistern i högsta hugg under en hel del okvädinsord mot publiken fram till podiet, finner sig och framför den supiga texten till den graciösa menuettmelodin – och vi förstår nu hela spännvidden i skildringen. Det är Carl Håkan som med sin framställningskonst ytter-

... och Carl Håkan Essmar illustrerade, här som en något överförfriskad Fredman.

ligare belyser Bellmans språkliga geni.

Så försvinner den grå eftermiddagen i en skimrande aftonskymning. Egentligen vill ingen gå hem, men... Litet färdkost erbjuds – Sällskapet har tagit med nya vackra kort till försäljning, vi har också "hemliga" redan inslagna böcker med oss ur vårt bokförråd, alla med

innehåll som rör Carl Michael Bellman. Varenda en går åt.

Så blåser vi ut ljusen i salen – eller släcker snarare sagt, och tackar intendenten Seth Jacobsson som bistår oss, alltid lika tålmodig, vänlig och glad. Nu är det slut.

Cecilia Wijnblad

En gustaviansk lyxvåning

Ursula Sjöberg och Ingrid Sjöström
**Masreliezrummen. En köpmansvåning
i Gamla stan.**

Svenska Akademien. Distribution: Norstedts.

Om Carl Michael Bellman faktiskt var här är inte alldeles lätt att veta, men mycket talar för det. Idag finns han där redan i trapphallen i form av Sergels välkända medaljong. Det handlar om de så kallade Masreliezrummen, två trappor upp vid Salviigränd 1 nära Mynttorget i Gamla stan. Sitt namn har de fått därför att konstnären *Louis Masreliez* (1748 – 1810) – på ägaren köpmannen Wilhelm Schvardzs uppdrag – under 1700-talets senare år inredde denna utsökta lilla högrestandsvåning. Därefter har den upplevt många öden, under långa tider som Hotell Östergötlands festvåning och senare som representationslokal åt försäkringsbolaget Skandia. Till all lycka insåg den siste privatägaren Agnar Meurling de tre gemakens unika värde och stod 1924 för en grundlig restaurering med hjälp av bästa tänkbara sakkunskap. Stor omsorg lades samtidigt på en smakfull och tidstrogen uppmöblering; av ursprungliga inventarier fanns nämligen ingenting bevarat. Ytterligare två pietetsfulla renoveringar har sedan skett i rummen, som

nu lyser i ett förklarad ljus.

Som framgått är det en storartad – och självfallet synnerligen gustaviansk – miljö som läsarna av denna nya skrift får uppleva. Inledningsvis presenteras själva husets historia. Det uppfördes redan på 1600-talet och fick en femte våning 1755. Men sedan bjuds vi på en rundvandring i rummen och njuter av all magnifik utsmyckning i salongen, matsalen och sängkammaren. Alltsedan 2004 äger Svenska Akademien fastigheten och en särskild stiftelse förvaltar de vackra rummen. I början av december plägar De Aderton bjuda sin Nobelpristagare i litteratur på en måltid i denna intima men glänsande inramning, med salongens kakelugn placerad i en nisch och omgiven av smala spegelfält och där stearinljusen speglas i de nyklassicistiska gyllene inredningsdetaljerna.

Kopplingarna mellan Bellman och denna del av Gamla stan är många. Längre in på Salviigränd ägde sålunda hans vän hovgulddragaren Peter Widman flera hus som rymde både försäljningsbod och bostad. På dennes födelsedag 1787 uppförde Carl Michael där ett särskilt divertissement – texten återges i StU VI, s. 77. Skaldens kontakter med Masreliez ger sig till känna på flera sätt. Exempelvis ingår som försättsplansch i Bellmans

utgåva 1793 av *Gellerts Fabler* en punktgravyr av Johan Fredrik Martin efter ett utkast av just Masreliez. Den finns avbildad i StU XI, s. 161.

För vanliga dödliga är chansen att i

Gustaviansk klassicism i sin skönaste form. Arkitekten och konstnären Louis Masreliez, som också inredde Gustav III:s Hagapaviljong, skapade denna miljö på Salviigränd 1.

Nummerlotteriet – Bellmans arbetsplats

Carl Michael Bellmans sporadiskt uppehållna tjänst som sekreterare vid Kungliga Nummerlotteriet känner väl alla Bellmanvänner till. I januari i år fick Bellmansällskapet styrelse möjligheten att besöka huset på Svartmangatan 9 i Gamla stan, i dag företagshotell. Ett rum med delvis senare inredning i gustaviansk stil, i dag konferensrum, kallas av hävd för "Bellmans gamla arbetsrum". Det är dock svårt att knyta det till äldre källhandlingar. När huset uppmättes 1841 inför Medicinalstyrelsens överta-

gande av lokalerna angavs på ritningarna att ett rum på våningen ovanför med fönster mot Svartmangatan var "sekreterarens rum". I dag är det ett fullbelamrat skriveutrymme för ett av företagen. Vilket rum som Bellman verkligen arbetade i – när han väl visade sig på arbetsplatsen – är en fråga som väntar på sin slutgiltiga lösning.

Carl Michael Bellman ansökte i december 1775 om en avlönad tjänst vid Kungliga Nummerlotteriet genom en humo-

► verkligheten få besöka Masreliezrummens magnifika miljö utomordentligt begränsad. Så mycket roligare då att de båda konstvetarna *Ursula Sjöberg* och *Ingrid Sjöström* hjälpt oss att skåda in bakom förlåten genom denna vackra bok med utsökt tryck vars fina färgåtergivning gör all rättvisa åt *Staffan Johanssons* bilder. Låt mig bara ödmjukt få frambara ett tack för att de, Livonia Print i Riga och Akademien möjliggjort detta.

Bo G. Hall

Hvad Behagas? redaktör är en av dem som vid flera tillfällen haft lyckan att bese Masreliezrummen. Jag arbetade på 1970-talet på Svenska språknämnden i

våningen ovanför. Det hände när man slutade sent att kittlande dofter mötte en i trappan: Skandia skulle ha representationsmiddag, och de vänliga damerna som stod för matlagningen släppte ibland in en för en titt. Den firade skådespelerskan Emilie Högqvist bodde under några år på 1830-talet i denna lyxlägenhet. Sena kvällar i Gamla stans tystnad kunde en övertidsarbetande ana lätta steg och hostningar underifrån. "Emilie?", viskade man, och då upphörde ljuden.

Catharina Grünbaum

Johannes Edelstam och hans kollega Ted Valentin, här i den gustavianska salongen, visade runt. Ritningen över huset är från 1841.

Foto: Mats Hayen

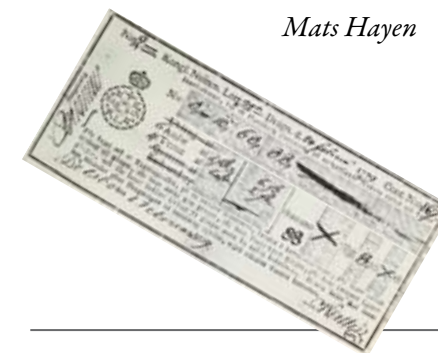
ristisk och underdånig dikt till Gustav III, vars tredje vers lyder:

*Där dess höga winster dragas,
söker jag en tjenst och löhn,
men Gudinnnan rik och skön,
låter eij en skymt updagas
i mitt låga, mörcka Skiul.
Om Ers Majjestät behagar
gilla lyckans hårda lagar,
dör Poeten innan juhl.*

Gustav III vände sig till friherrinnan Florentina Stierngranat, vars man Carl Johan Stierngranat var en av direktörerna vid Nummerlotteriet, och bad henne verka för att Bellman skulle få den utan-

nonserade tjänsten. Den 3 januari 1776 utnämndes han officiellt till sekreterare, en tjänst som han innehade till sin död i februari 1795. Spåren efter hans verksamhet vid inrättningen upphör emellertid omkring 1787 och de praktiska sysslorna torde även dessförinnan huvudsakligen ha utförts av en vikarie.

Mats Hayen

Ett sällskap för Gustav III

Gustav III är en av Sveriges mest omstridda regenter. Han har hånats som löjeväckande teaterkung, kritiserats som självvåldig tyrann och hyllats som enastående vältalare och betydande kulturmecenat. Mellan dessa skilda omdömen framträder en komplex människa och regent som på flera sätt bidrog till att lägga grunden för det moderna Sverige. Hans person och gärning ter sig allt mer fascinerande ju längre bort från myten och ju närmare verkligheten man kommer.

Sällskapet Gustaf III bildades i januari i år. Dess syfte är att främja forskning och sprida kännedom om kungen och hans krets, hans person, hans författarskap och hans politik. Sällskapet har åtagit sig att verka för en utgivning av Gustav III:s samlade skrifter, i samarbete med Litteraturbanken. Därtill ska sällskapet verka för att uppmärksamma gustavianskt kulturliv – författare, kompositörer, musiker och konstnärer – och aktualisera i dag bortglömda teater- och musikstycken. Medlemmarna kommer att erbjudas en årsmötesföreläsning och ett årligt divertissemang.

Styrelsen är sammansatt av 1700-talsorienterade akademiker från skilda områden – litteratur, historia, filosofi, teater- och musikvetenskap och franska. Sällskapet är öppet för alla intresserade och hälsar medlemmar varmt välkomna.

Enskilt medlemskap kostar 200 kronor per år. Närmare upplysningar ges av ordföranden *Jennie Nell*, jennie.nell@littvet.su.se.

Jennie Nell, initiativtagare till Gustaf III-sällskapet, med monarken bakom sig.

En gåva till våra medlemmar

Sällskapet har som en gåva till våra värderade medlemmar låtit trycka upp tre kort med Bellmanmotiv i A5-format.

Akvarellen som pryder omslaget på detta nummer visar högra halvan av arkitekten J.L. Desprez vy över Haga 1791 med planerade och befintliga byggnader. (Vänstra halvan av bilden med det tänkta slottet kan ses på s. 17 i Hwad Behagas 2016/3-4)

Bellman som tar emot vännerna Palmstedt är en illustration av Elias Martin till det lilla sångspelet "Fiskarstugan" med text av Bellman och musik av Kraus från 1792.

Kort nummer tre visar C.M. Bellmans egenhändiga namnteckning.

De tre korten medföljer i detta utskick.

Korten kan även köpas i en sats om tre för 40 kr + porto. Vi säljer dem också vid årsmötet.

Bellman i juletid

Foto: Tommy Grünbaum

Det blev raskt fullsatt i Stockholms stadsbibliotek den 14 december när Bellmanssällskapet höll sitt vinterdivertissemang "Bellman och julen".

Trubadurerna *Torbjörn Palm* och *Bengt Jonshult* (här ovan) sjöng, liksom duon *Gisela Nordell* och *Ulf Bagge*.

Stockholms motettkör under ledning av Erik Uddunge klingade skönt uppifrån galleriet och *Mats Hayen* berättade om Bellman och hans värld om vintern.

Cecilia Wijnbladh sålde hemliga julklappspaket – böcker och bilder och i sann Bellmanska anda en och annan insmugglad nummerlott (minitriass).

Medlemsavgiften 2017

Kära Bellmanvänner,

Vi hoppas att ni under det gångna året har haft glädje av Bellmansällskapet. Nu står vi inför ett nytt verksamhetsår. Er medverkan genom årsavgiften betyder mycket för oss, ja, den är förutsättningen för att vi ska kunna ge ut *Hwad Behagas?* och ordna möten och konserter.

Vinjett av Yngve Berg

Medlemsavgiften är oförändrat 250 kronor, 350 kronor för familj och 100 kronor för ungdomar (till och med 25 år). Vill du bidra med ytterligare några kronor är vi förstås tacksamma. Vårt plusgiro är 45 90 15-0. Betala med det bifogade inbetalningskortet eller över nätet och glöm inte att uppge ditt namn och gärna e-postadress.

Vid betalning från utlandet, skicka pengarna i ett kuvert till **Olof Holm, Terapivägen 16E, 141 56 Huddinge** eller gör en EU-betalning: IBAN-kod SE59 9500 0099 6034 0451 9500; BIC-kod NDEASESS. Har du frågor, skriv till sallskapet@bellman.org.

Besök gärna vår hemsida bellman.org, där du bland mycket annat kan botanisera i hela Carl Michael Bellmans kända produktion med kommentarer.

Hwad Behagas?, Bellmansällskapets medlemsblad, utkommer med 4 nummer om året.

Ansvarig utgivare: Mats Hayen. Redaktör: Catharina Grünbaum
Form: Tommy Grünbaum. Tryck: Henrix. ISSN 1104-4683.